

Vol II Issue VII Jan 2013

Impact Factor : 0.1870

ISSN No :2231-5063

Monthly Multidisciplinary
Research Journal

Golden Research

Thoughts

Chief Editor
Dr.Tukaram Narayan Shinde

Publisher
Mrs.Laxmi Ashok Yakkaldevi

Associate Editor
Dr.Rajani Dalvi

Honorary
Mr.Ashok Yakkaldevi

IMPACT FACTOR : 0.2105

Welcome to ISRJ

RNI MAHMUL/2011/38595

ISSN No.2230-7850

Indian Streams Research Journal is a multidisciplinary research journal, published monthly in English, Hindi & Marathi Language. All research papers submitted to the journal will be double - blind peer reviewed referred by members of the editorial Board readers will include investigator in universities, research institutes government and industry with research interest in the general subjects.

International Advisory Board

Flávio de São Pedro Filho Federal University of Rondonia, Brazil	Mohammad Hailat Dept. of Mathematical Sciences, University of South Carolina Aiken, Aiken SC 29801	Hasan Baktir English Language and Literature Department, Kayseri
Kamani Perera Regional Centre For Strategic Studies, Sri Lanka	Abdullah Sabbagh Engineering Studies, Sydney	Ghayoor Abbas Chotana Department of Chemistry, Lahore University of Management Sciences [PK]
Janaki Sinnasamy Librarian, University of Malaya [Malaysia]	Catalina Neculai University of Coventry, UK	Anna Maria Constantinovici AL. I. Cuza University, Romania
Romona Mihaila Spiru Haret University, Romania	Ecaterina Patrascu Spiru Haret University, Bucharest	Horia Patrascu Spiru Haret University, Bucharest, Romania
Delia Serbescu Spiru Haret University, Bucharest, Romania	Loredana Bosca Spiru Haret University, Romania	Ilie Pintea, Spiru Haret University, Romania
Anurag Misra DBS College, Kanpur	Fabricio Moraes de Almeida Federal University of Rondonia, Brazil	Xiaohua Yang PhD, USA
Titus Pop	George - Calin SERITAN Postdoctoral Researcher	Nawab Ali Khan College of Business Administration

Editorial Board

Pratap Vyamktrao Naikwade ASP College Devrukh,Ratnagiri,MS India	Iresh Swami Ex - VC. Solapur University, Solapur	Rajendra Shendge Director, B.C.U.D. Solapur University, Solapur
R. R. Patil Head Geology Department Solapur University, Solapur	N.S. Dhaygude Ex. Prin. Dayanand College, Solapur	R. R. Yaliker Director Managment Institute, Solapur
Rama Bhosale Prin. and Jt. Director Higher Education, Panvel	Narendra Kadu Jt. Director Higher Education, Pune	Umesh Rajderkar Head Humanities & Social Science YCMOU, Nashik
Salve R. N. Department of Sociology, Shivaji University, Kolhapur	K. M. Bhandarkar Praful Patel College of Education, Gondia	S. R. Pandya Head Education Dept. Mumbai University, Mumbai
Govind P. Shinde Bharati Vidyapeeth School of Distance Education Center, Navi Mumbai	Sonal Singh Vikram University, Ujjain	Alka Darshan Shrivastava Shaskiya Snatkottar Mahavidyalaya, Dhar
Chakane Sanjay Dnyaneshwar Arts, Science & Commerce College, Indapur, Pune	G. P. Patankar S. D. M. Degree College, Honavar, Karnataka	Rahul Shriram Sudke Devi Ahilya Vishwavidyalaya, Indore
Awadhesh Kumar Shirotriya Secretary, Play India Play (Trust),Meerut	Maj. S. Bakhtiar Choudhary Director,Hyderabad AP India.	S.KANNAN Ph.D , Annamalai University,TN
	S.Parvathi Devi Ph.D.-University of Allahabad	Satish Kumar Kalhotra
	Sonal Singh	

**Address:-Ashok Yakkaldevi 258/34, Raviwar Peth, Solapur - 413 005 Maharashtra, India
Cell : 9595 359 435, Ph No: 02172372010 Email: ayisrj@yahoo.in Website: www.isrj.net**

अनुवाद : स्वरूप, सिद्धांत, प्रक्रिया व प्रकार

बालासाहेब गाडगी

पदव्युत्तर अध्ययन व संशोधन केंद्र
रा. व. नारायणराव बोरगावके महाविद्यालय, श्रीरामपूर, जिल्हा अहमदनगर, महाराष्ट्र

सारांश

अनुवाद किंवा भाषांतर हे भाषेच्या प्रगत कौशल्यापैकी एक कौशल्य आहे. बोलणे लिहिणे वाचणे ही भाषेची प्राथमिक कौशल्ये होय. तर रूपांतर करणे, विस्तार करणे, संक्षेप करणे, पुनःलेखन करणे, अनुवाद करणे ही भाषेची प्रगत कौशल्ये मानली जातात. केवळ मातृभाषेची साधारण कौशल्ये आत्मसात केल्याने माणूस साक्षर होऊ शकेल पण सुशिक्षित होण्यासाठी त्याला भाषेची प्रगत कौशल्ये प्राप्त करणे आवश्यक असते. त्यात अनुवाद हे एक वैशिष्ट्यपूर्ण कौशल्य आहे.

प्रस्तावना :

आजच्या विज्ञान युगात अनुवादाचे महत्व मोठ्या प्रमाणात जाणवत आहे. निरनिराळ्या संपर्क माध्यमांनी संज्ञापन व्यवहारांनी विविध देशांच्या सीमा जवळ आणलेल्या आहेत. त्यामुळे भिन्न देशातील भिन्न भाषा बोलणारे लोक एकत्र येत आहेत. त्यामुळे मानवाचे संज्ञापन क्षेत्र आता एका भाषेपुरते मर्यादित राहिलेले नाही. आज सुशिक्षित असणे याचा अर्थ बहुभाषिक असणे असा होत आहे. म्हणून कधीही नव्हते एवढे महत्व अनुवादाला प्राप्त झालेले आहे. आज साहित्य, कला, विज्ञान, सामाजिक शास्त्रे इ. विविध विषयांत देवाण घेवाण सुरू झाली आहे. त्यासाठी विविध विषयातील ग्रंथ एका भाषेतून दुस-या भाषेत अनुवादित होत आहेत. ही प्रक्रिया देशांतर्गत भाषांपुरती मर्यादित न राहता जगातील सर्व भाषांमध्ये पोहचली आहे. आज परदेशातील विविध ग्रंथांचे अनुवाद करणे ही काळाची गरज बनलेली आहे.

अनुवाद या शब्दाचा यौगिक अर्थ 'एखाद्याच्या मागून बोलणे' असा आहे. हे बोलणे दोन्ही प्रकारचे असू शकते. 'एखाद्याचे बोलून झाल्यावर प्रत्युत्तरादाखल बोलणे' आणि 'एखाद्याच्या किंवा स्वतःच्या बोलण्याची पुनरावृत्ती करणे'. याही शब्दाला स्वतंत्र पारिभाषिक अर्थ प्राप्त झाला आहे. मोल्बर्थच्या कोशात 'Repeating another's speech or one's own, tautology' असे त्याचे अर्थ दिले आहेत. आपट्यांच्या संस्कृत कोशात 'repetition, repetition by way of explanation, illustration or corroboration, explanatory repetition or reference to what is already mentioned such as paraphrase or free translation, supplementary repetition' असे त्याचे अर्थ दिले आहेत. दात्यांच्या शब्दकोशात त्याचे 'पुन्हा पुन्हा सांगणे पाठ करणे स्पष्ट करणे' असे अर्थ दिले आहेत. यावरून अनुवाद ही संज्ञा खुपच व्यापक आहे असे दिसते.

अनुवाद म्हणजे एका भाषेतील मजकूर त्याचा आशय आणि अनुभव यासह दुस-या भाषेत उतरवण्याची प्रक्रिया होय. ज्या भाषेत मुळ मजकूर असतो तीला मुळ भाषा असे म्हणतात. व ज्या भाषेत मजकुराचे अनुवाद करावयाचे तीला लक्ष भाषा असे म्हणतात. कित्येक वेळेला मुळ भाषेचे लक्ष भाषेत स्थलांतर केले जाते. आशयाचे हे स्थलांतर असले तरी मुळ भाषेतील मजकूर जसाच्या तसा कायम राहतो आणि त्याचवेळी लक्ष भाषेत त्याची आरशातील प्रतिविंबाप्रमाणे समांतर प्रतिनिर्मिती होते. ही प्रतिनिर्मिती करताना मुळ मजकुरातील सौंदर्य, शैली, जशीच्या तशी लक्ष भाषेत आणण्याचा प्रयत्न केला जातो. वींब आणि प्रतिविंब यामध्ये जसे साम्य असते तसेच येथेही असावे लागते. फरक एवढाच की यातील प्रतिविंब कपडे बदलून आलेले असते.

अनुवाद करणे ही सुसंस्कृत वाचकाची एक स्वाभाविक प्रतिक्रिया मानली जाते. चांगले काही वाचले की ते दुस-याला सांगावे या स्वाभाविक उर्मीतून अनुवाद कियेला चालना मिळते. एखादा वाचक चांगली कथा, कविता मूळ भाषेत वाचतो. पण ती भाषा सर्वांनाच अवगत असतेच असे नाही. तेव्हा त्या साहित्यकृतीचा आस्वाद इतरांना घेता यावा म्हणून हा वाचक साध्य भाषेत तिचा अनुवाद करतो. म्हणजेच आपल्या दोन भाषांमधील नैपुण्याचा आविष्कार करतो. दैनंदिन व्यवहाराच्या सर्वच क्षेत्रात जिथे जिथे भाषा समजण्याची अडचण येते तिथे तिथे मुळ भाषेतून साध्य भाषेत अनुवाद करून घेऊन या अडचणीचे निवारण केले जाते.

मुळ भाषेतील साहित्यकृतीचा साध्य भाषेत अनुवाद करणे म्हणजे एका सांस्कृतिक अनुभवाला अर्थाला दुस-या संस्कृतीत रुजवण्यासारखेच आहे. कारण वेगवेगळ्या भाषा म्हणजे काही अर्थाला चढवलेले वेगवेगळे पोशाख नाहीत. प्रत्येक समाजाची आपल्या भोवतालचा निसर्ग, परंपरा, इतिहास, भूगोल या विश्वाकडे पाहण्याची एक स्वतंत्र दृष्टी असते आणि प्रत्येक भाषा या विश्वाला आपआपला आकार देत असते. त्यानुसार भाषा भाषांचे स्वभाव भिन्न ठरतात. मुळ विषयावरोवरच भाषेवद्दलची ही सांस्कृतिक जाण अनुवादकाला असावी लागते. त्यावरोवरच प्रत्येक भाषेची व्याकरणिक घडणूक वाक्यविन्यास अर्थविन्यास पदविन्यास वेगवेगळी असते ती समजून घ्यावी लागते. म्हणून अनुवाद हे काम अवघड मानले जाते. असे असले तरी हे काम अशक्य नाही. कारण दोन समाज एकमेकांपासून काळाने भौगोलिक अंतराने दुरावले असेल भाषा भिन्न असतील तरी शेवटी माणूस आपला विचार, भावना व्यक्त करतो ते कोणत्या न कोणत्या भाषेमधूनच. त्याचे संज्ञापन भाषिक चिन्ह व्यवस्थेतून होते. त्यामुळे मुळ भाषेतील आशय दुस-या कोणत्या तरी भाषेत वेगळ्या पद्धतीने का होईना व्यक्त करता येतोच. या अर्थाने दोन मानवी भाषा नेहमीच परस्परअनुवादय असतात.

ललित साहित्याने भाषिक संज्ञापनाच्या कक्षेतील अगदी थोडासा भाग व्यापलेला आहे. त्या तुलनेत व्यावहारिक भाषेचे क्षेत्र फार मोठे आहे आणि या क्षेत्रात अनुवादाची गरज पदोपदी जाणवते. वर्तमानपत्र, जाहिरात, कार्यालयीन पत्रव्यवहार, औषधे, उपकरणे इत्यादीची माहिती पत्रके व्यापार, उद्योग, वित्तसंस्थांचे व्यवहार.

Title: अनुवाद : स्वरूप, सिद्धांत, प्रक्रिया व प्रकार
Source: Golden Research Thoughts [2231-5063] बालासाहेब गाडगी yr:2013 vol:2 iss:7

विविध सूचना पाटया इत्यादीची भिस्त अनुवादावरच असते. थोडक्यात जिथे जिथे भाषेचा वापर होतो त्या सर्व क्षेत्रात अनुवादाची गरज भासते. परंतु या तांत्रिक अनुवादाचे स्वरूप काहीसे वेगळे असते. सुटसुटीत वाक्यरचना, विचारांची निसंदिग्ध मांडणी, अचूक परिभाषा यावर येथे भर दिलेला असतो. कसे सांगायचे यापेक्षा काय सांगायचे हे महत्वाचे असते. मुळ पाठ्यातील विचार विषय महत्वाचा असतो.

भाषांतर आणि अनुवाद या संकल्पना हल्ली समानार्थी म्हणून वापरल्या जात असल्या तरी या दोन्हीत काही मुलभूत फरक केला जातो. अनुवाद ही व्यापक संकल्पना असून भाषांतर ही तिच्या समान किंवा एक प्रकारचा निर्देश करणारी संकल्पना आहे. भाषांतर म्हणजे मुळ साहित्यकृतीची लक्ष भाषेत केलेली शब्दशः प्रतिनिर्मिती होय. पण ज्यावेळी व्यावहारिक कारणामुळे मुळ कलाकृतीची शब्दशः प्रतिनिर्मिती करणे शक्य नसते. अशावेळी आशयाला महत्व देवून गरजेनुसार जे भाषांतर केले जाते त्यालाच भाषांतर असे म्हणता येईल. भाषांतराचा मुळ उद्देश कलाकृतीचा विस्तार टाळून लक्ष भाषेत तिची सुटसुटीत प्रतिनिर्मिती करणे होय. मुळ कलाकृतीतील अपरिचीत किंवा परकीय वातावरण बदलून लक्ष भाषिकांना आवडेल अशाप्रकारे लेखन करणे गरजेचे असते. अशा वेळी लक्ष भाषिकांच्या संस्कृतीनुसार स्थळ, काळ बदलले जातात. प्राचीन मराठीतील अनेक अध्यात्मिक ग्रंथ रामायण, महाभारत इत्यादीची भाषांतरे आहेत. दुस-या भाषेतील साहित्यकृतीची ही भाषांतरे असल्याने व्यापक अर्थाने त्यांना भाषांतर किंवा अनुवाद असेही म्हटले जाते.

अनुवादाचा एक मुक्त प्रकार म्हणून भावानुवाद या प्रकाराकडे पाहिले जाते. या प्रकारात मुळ कलाकृतीचा शब्दशः अनुवाद न करता मुळ कलाकृती पूर्ण वाचल्यानंतर तिचा जो अर्थ लक्षात राहिल तो अर्थ लक्ष भाषेत सांगणे म्हणजेच भावानुवाद होय. भावानुवाद आवड व स्मरणशक्तीवर जास्त अवलंबून असतो. भाषांतर करणे म्हणजे प्रतिनिर्मिती करणे होय. येथे लेखकाला फारसे स्वातंत्र्य नसते. परंतु भावानुवाद या प्रक्रियेत लेखकाला ब-यापेकी स्वातंत्र्य मिळते. लेखकाला हव्या त्या शैलीत लेखन करता येते. त्यामुळे हा भावानुवाद अगदी सहज व स्वाभाविक वाटतो. अगदी स्वतंत्र ग्रंथाइतकेच त्याला महत्व प्राप्त होते. ललित साहित्याची भाषांतरे शक्यतो या प्रकारानुच केली जातात. ज्ञानेश्वरांची भावार्थदीपिका हे त्याचे उत्तम उदाहरण आहे.

अनुवादाचे प्रकार :

1. मूलनिष्ठ भाषांतर : कधीकधी भाषांतरामागील उद्देशावरूनही भाषांतराचे प्रकार ठरतात. मूलनिष्ठ भाषांतरात मुळ भाषेतील वाक्यरचना शब्दरचना आणि शैली यांचे तंतोतंत अनुकरण केलेले असते. थोडक्यात मुळ भाषेतील संहिता शब्दशः सांगायची असेल तर मूलनिष्ठ भाषांतर केले जाते. मराठीत मूलनिष्ठ भाषांतराचा उपयोग परभाषा शिकण्यासाठी मोठ्या प्रमाणात केला जातो. वैज्ञानिक पुस्तकांचे, वैचारिक ग्रंथांचे भाषांतरही या प्रकारे करता येते. थोडक्यात मूलनिष्ठ भाषांतरात प्रत्येक शब्दाच्या प्रतिशब्दाला महत्व असते. काटेकोरपणाला महत्व असते.
2. लक्षनिष्ठ भाषांतर : लक्ष भाषेत भाषांतर करताना मुळभाषेतील आशयाची पुनरावृत्ती करणे हा उद्देश महत्वाचा असतो. येथे मुळ भाषेचे जसेच्या तसे अनुकरण न करता लक्ष भाषेच्या पद्धतीप्रमाणे ते करावे लागते. मुळ भाषेतील आशयावर लक्ष भाषेचे आवरण किंवा साज चढवून हे भाषांतर जास्तीत जास्त आकर्षक करण्याचा प्रयत्न केला जातो. ललित साहित्याची भाषांतरे या पद्धतीने केली जातात. येथे मुळ भाषेतील आशयाशी प्रामाणिकपणा व लक्ष भाषेतील रूपाशी जुळवून घेण्याची कला साध्य करावी लागते. मूळभाषेतील आशय समजणे म्हणजे केवळ अर्थ समजणे नाही तर त्यात अर्थाच्या विविध छटा समजणे आवश्यक असते. थोडक्यात मुळ भाषेतील अर्थाच्या विविध छटा किंवा शक्यता लक्षात घेऊन लक्षभाषेत भाषांतर करावे लागते.

मानवी भाषाव्यवहार ही एक चिन्ह व्यवस्था आहे. तिच्यातील चिन्हे मानवी भौतिक ध्वनीपासून बनवलेली असतात. ही चिन्हे मानवाच्या अनुभवांना एक रूप देत असतात. या चिन्हांतून मानव दैनंदिन व्यवहारात विविध विषय पार पाडत असतो. मानवाच्या दैनंदिन जीवनातील महत्वाच्या विषयांवरूनच त्याच्या लेखनाचे प्रकार पडत असतात. मानवी भाषाव्यवहारानुसार अनुवादाचे पुढील प्रकार मानले जातात.

1. शास्त्रीय ग्रंथाचे भाषांतर : शास्त्रीय ग्रंथात मुळ आशय नेमकेपणाने सांगण्यावर भर असतो. शास्त्रीय ग्रंथ कोणीही केव्हाही वाचला तरी त्यात बदल होत नाही. या भाषेत कोणतीही संदिग्धता नसते. त्यासाठी एका चिन्हास एकच अर्थ असेल अशी काळजी घेतली जाते. काटेकोरपणे वापरल्या जाणा-या या चिन्ह व्यवस्थेला परिभाषा असे म्हटले जाते. त्यातूनच पारिभाषिक संज्ञा निर्माण होतात. या संज्ञांना अन्य पर्याय चालत नाहीत. ब-याचदा लक्षभाषेत त्या विषयाची समांतर परिभाषा तयार केली जाते. कधीकधी मुळ भाषेतील परिभाषा आहे तशीच स्वीकारली जाते. थोडक्यात शास्त्रीय ग्रंथाची परिभाषा टरलेली असते. ही परिभाषा सामाजिक गरजातून निर्माण झालेली असते. एखाद्या समाजात असे ज्ञान निर्माणच झालेले नसेल तर त्या समाजाला शास्त्रीय ज्ञानाची आयात करावी लागते. मराठीत आलेले विज्ञान इंग्रजीतून आयात केलेले आहे. शास्त्रीय ग्रंथाचे भाषांतर करताना मराठीत काही मराठी शब्द तर काही इंग्रजी शब्द जसेच्या तसे स्वीकारले जातात.
2. धार्मिक ग्रंथाचे भाषांतर : धार्मिक ग्रंथाचे भाषांतर हे शास्त्रीय ग्रंथाच्या भाषांतरा प्रमाणेच काटेकोर असावे लागते. वेद वाचवून रामायण महाभारत कुराण या ग्रंथांना मंत्राक्षराचा दर्जा प्राप्त झालेला आहे. धर्मग्रंथाचे भाषांतर करण्यापूर्वी त्या धर्माचा सखोल अभ्यास करावा लागतो. समाजाची मानसिकता लक्षात घ्यावी लागते. कारण धर्म हा समाजाचा एक संवेदनशील विषय असतो. म्हणून सामाजिक भावना लक्षात घेऊन ही भाषांतरे करावी लागतात. धर्मग्रंथात तत्वज्ञानाला महत्व असते. प्रत्येक तत्वज्ञानात काही शास्त्रीय अध्यात्मिक संकल्पना असतात. या संकल्पना अवघड असल्याने लक्षभाषेत त्यांना योग्य पर्यायी शब्द देणे महत्वाचे असते. अन्यथा ते तत्वज्ञान प्रभावीपणे उतरणार नाही. थोडक्यात धार्मिक ग्रंथाची भाषा ही देखील पारिभाषिकच असते. म्हणून काटेकोरपणाला महत्व येते. एखाद्या संस्कृतीतील धर्म दुस-या संस्कृतीत रुजवायचा असल्यास मुळ तत्वज्ञान बदलता येत नसेल तरी सांस्कृतिक गरजा लक्षात घेऊन उदाहरणामध्य काही बदल केले जाऊ शकतात. सामाजिक गरजेनुसारच काही बदल केले जातात. इथे लेखकाला थोडे स्वातंत्र्य घेता येते.
3. वैचारिक ग्रंथाचे भाषांतर : वैचारिक ग्रंथाचे भाषांतर हे शास्त्रीय ग्रंथाच्या भाषांतराच्या जवळ जाणारे आहे. वैचारिक ग्रंथात पारिभाषिक संज्ञा नसल्या तरी त्याची एक स्वतंत्र भाषा असते ती नेहमीच्या भाषेपेक्षा प्रगल्भ असते. म्हणूनच लक्षभाषेत ती निर्माण करणे अवघड काम असते. वैचारिक ग्रंथाच्या भाषेत वक्तृत्व गुण दिसून येतात. अशी भाषा काटेकोरपणे भाषांतरित करणे अवघड आहे. कोणताही विचार एकाच निर्माण झाल्यानंतर लगेच बदलत नसतो. तेव्हा तो विचार दुस-या भाषेत नेणे महत्वाचे असते. संस्कृतीनुसार वातावरणानुसार काही बदल होत असले तरी मुळ आशय तोच राहतो. म्हणून वैचारिक ग्रंथाचे भाषांतर तार्किक स्वरूपाचे असते.
4. ललित साहित्याचे भाषांतर : ललित साहित्याचे भाषांतर सर्वात कठीण मानले जाते. कथा, कादंबरी, नाटक, कविता इत्यादी ललित साहित्याचे प्रकार मानले जातात. त्यामध्येही गद्य आणि पद्य असा फरक आहे. व्यावहारिक भाषेपेक्षा साहित्याची भाषा वेगळी असते. साहित्याच्या भाषेत सुचकतेला फार महत्व असते. त्यामुळे त्या शब्दाचा नेमका अर्थ पकडणे अवघड असते. कमीत कमी शब्दात जास्तीत जास्त अर्थ सुचवणारे शब्द असतात. या भाषेला निवेदन वर्णन, चिंतन संभाषण यावरोबरच कथानकाची गती राखावी लागते. विविध पात्र निर्माण करावी लागतात. त्यामुळे हे सगळे समजून घेणे व दुस-या भाषेत मांडणे एक आव्हानच असते. मराठीत पौराणिक ऐतिहासिक लेखन मोठ्या प्रमाणात झालेले असून त्याचे भाषांतर आणखीनच अवघड बनते. ग्रामीण व दलित साहित्यात विविध बोलीभाषांचा वापर केलेला आहे. प्रमाणभाषेपेक्षा ही भाषांतरे करणे अवघड काम बनते. विविध सामाजिक सांस्कृतिक संकेत दुस-या भाषेत संस्कृतीत मांडणे एक आव्हानच असते. कवितेचे भाषांतर हा तर सर्वात अवघड प्रकार मानला जातो. कारण कवितेची भाषा कवीच्या व्यक्तिमत्त्वानुसार व अनुभवानुसार बदलत असते. त्यामुळे कवितेचे आकलन प्रयत्नपूर्वक करून घ्यावे लागते. लक्षभाषेत तिचा नेमका आशय मांडणे एक आव्हानच असते. त्यामुळे कवितेचे भाषांतर करण्यासाठी मुश्किल संवेदनशीलता अचूक शब्दांची निवड व अनुभवनिर्मिती इत्यदी कौशल्ये असावी लागतात.

भाषांतराच्या सादरीकरणाने काही प्रकार पाडले जात असून आज मौखिक भाषांतर आणि यंत्र भाषांतरालाही महत्व प्राप्त होत आहे . मौखिक भाषांतर हा प्रकार तसा पुर्वीपासूनच चालत आलेला आहे . अशा प्रकाराला दुभाषांचे भाषांतर, शीघ्र भाषांतर, समकालीन भाषांतर असेही म्हटले जाते . आज जागतिकीकरणामुळे बहुभाषिकतेला महत्व आलेले आहे . अनेक ठिकाणी दुभाषकाची गरज पडते आहे . दुभाषक म्हणजे दोन भाषांवर प्रभुत्व असलेली व्यक्ती . जी दोन व्यक्तींमध्ये मध्यस्थी करून एकमेकांचा आशय एकमेकांना समजाऊन सांगण्याचे काम करते . देशाचे परराष्ट्र मंत्रालय किंवा विविध कार्यालये, पर्यटनक्षेत्र अशा ठिकाणी दुभाषकाची गरज मोठ्या प्रमाणावर पडत आहे . दुभाषकाला एकाच वेळी दोन भाषांवर प्रभुत्व मिळवावे लागते त्याचबरोबर त्याच्याकडे संभाषण कौशल्यही असावे लागते . कारण त्याला तात्काळ भाषांतर करून बोलावे लागते .

भाषांतराच्या क्षेत्रातील एक आधुनिक प्रकार म्हणून आज यंत्र भाषांतराकडे पाहिले जाते . हे भाषांतर संगणकाच्या साहय्याने केले जाते . आवश्यकतेनुसार हव्या त्या भाषेत हवी ती माहिती पाहता येते . मानवी भाषांचे विश्लेषण करणे, कोश तयार करणे व अनुवाद करणे यासाठी संगणकात स्वतंत्र व्यवस्था केलेली आहे . या भाषांतराने मानवाची एक चांगली सोय झालेली आहे . परंतु अजूनही या प्रकाराला काही मर्यादा आहेत . मानवी भाषांतराइतके प्रभावी हे भाषांतर होत नाही .

संदर्भ ग्रंथ :

- 1 . काळे,सोमण : भाषांतरसमीक्षा प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, पृष्ठ क . 7 ते 39 .
- 2 . स्नेहल तावरे : व्यावहारिक मराठी स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, पृष्ठ क . 114 ते 120 .
- 3 . लीला गोविलकर : व्यावहारिक मराठी स्नेहवर्धन पृष्ठ क . 129 ते 144 .
- 4 . डॉ . गीता भागवत : विद्यापीठ प्रशासनाचे मराठीकरण सारंग प्रकाशन, मुंबई, पृष्ठ क . 81 ते 92 .
- 5 . अविनाश विनीवाले : भाषाकारण मुद्रा प्रकाशन, विरार, पृष्ठ क . 122 ते 125

Publish Research Article International Level Multidisciplinary Research Journal For All Subjects

Dear Sir/Mam,

We invite unpublished research paper.Summary of Research Project,Theses,Books and Books Review of publication,you will be pleased to know that our journals are

Associated and Indexed,India

- * International Scientific Journal Consortium Scientific
- * OPEN J-GATE

Associated and Indexed,USA

- EBSCO
- Index Copernicus
- Publication Index
- Academic Journal Database
- Contemporary Research Index
- Academic Paper Databse
- Digital Journals Database
- Current Index to Scholarly Journals
- Elite Scientific Journal Archive
- Directory Of Academic Resources
- Scholar Journal Index
- Recent Science Index
- Scientific Resources Database

Golden Research Thoughts
258/34 Raviwar Peth Solapur-413005,Maharashtra
Contact-9595359435
E-Mail-ayisrj@yahoo.in/ayisrj2011@gmail.com
Website : www.isrj.net